

ORIGINAL SCIENTIFIC PAPER

Attitudes of Teachers towards Physical Education Teaching in Elementary School

Katarina Dragutinovic¹, Milena Mitrovic¹¹University of Montenegro, Faculty for Sport and Physical Education, Niksic, Montenegro**Abstract**

Physical education is a very important teaching subject that affects the growth and proper development of children. The main goal of this research is to determine the teachers attitudes to the teaching on Physical Education. The sample of respondents is consisted of 31 teachers from Podgorica and Niksic. Respondents are divided into 2 sub-samples according to the criterion of residence: Podgorica and Niksic. It was used a standardized "Secondary PE Teacher Survey Questionnaire" adapted for this research. The results are shown numerically and in percentages, and statistically significant differences are calculated by the Hi square test at the significance level of $p = 0.01$. The results of the research showed a positive attitude of the teachers towards the teaching of Physical Education, as well as the fact that the teachers are aware of the importance of teaching and conducting the teaching in a well-organized way.

Keywords: Teachers, Primary school, Attitudes, Physical Education

Uvod

Fizičko vaspitanje je specifično vaspitno područje koje doprinosi razvoju čovjeka u cjelini, to nije samo podsticanje rasta i razvoja, razvijanje tjelesnih sposobnosti i unaprjeđenje zdravlja, već i znalačko korišćenje sistema fizičkih vježbi, igara i sportova, kojima se utiče na cjelokupni razvoj čovjeka (Šimleša i Potkonjak, 1989). Kroz nastavu Fizičkog vaspitanja, djeca zadovoljavaju svoje osnovne potrebe za motornom aktivnošću, fizičkim vježbanjem, fizičkim razvitkom, intelektualnim razvitkom, zdravljem i socijalizacijom (Bjelica i Krivokapić, 2010, Bjelica i Krivokapić, 2019). Iz navedenog, primjećuje se da se, kroz raznovrsne aktivnosti na času Fizičkog vaspitanja, utiče na psiho-fizički razvoj djeteta, kao i zadovoljavanje njegovih potreba za igrom i kretanjem (Bjelica i Krivokapić, 2011; Bjelica i Krivokapić, 2019).

Kako bi se obezbijedilo sprovođenje kvalitetne nastave Fizičkog vaspitanja, neophodni su dobri materijalni uslovi, kao i stručni nastavnici koji dobro poznaju sadržaj nastave i psiho-fizičke mogućnosti učenika. Brojni autori ističu važnost nastavnika u samom procesu nastave Fizičkog vaspitanja (Ilić i Stević, 1996; Bje-

kić, 1999; Višnjjić, Jovanović, i Miletić, 2004). Prema navedenim autorima, nastavnik mora biti stručno osposobljen za izvođenje nastave, dobro pokazivati i objašnjavati sadržaj, kao i adekvatno ocjenjivati. Takođe, mora pokazivati pozitivan odnos prema Fizičkom vaspitanju, ali i uspostavljati dobre odnose sa djecom, kako bi ih motivisao za rad. Nažalost, opšte je poznato da mnoge škole nemaju adekvatne uslove za izvođenje nastave Fizičkog vaspitanja (N. Zrnzević i J. Zrnzević, 2015), da se nastava Fizičkog vaspitanja često ne sprovodi artikulirano i sistemski i da sadržaj nije prilagođen potrebama djece (Krsmanović, 1996; Zrnzević, 2007). Istraživanja sprovedena u regionu pokazuju da se nastava Fizičkog vaspitanja ne sprovodi redovno, prema rasporedu, što je zabrinjavajuće s obzirom na njegovu važnost za razvoj i zdravlje djeteta (Dobraš, Kukrić, Petrović, i Stojanović, 2016). Na neadekvatan odnos prema nastavi Fizičkog vaspitanja ukazuje i činjenica da je, u istom istraživanju, samo 23% djece navelo Fizičko vaspitanje kao omiljeni predmet (Dobraš et al., 2016). Međutim, brojna istraživanja su ukazala i na pozitivne stavove djece prema Fizičkom vaspitanju (D. Lazarević, Orlić, B. Lazarević, i Ranisa-

Correspondence:

K. Dragutinovic
University of Montenegro, Faculty for Sport and Physical Education, Narodne omladine bb, 81400, Niksic, Montenegro
E-Mail: katarinadragutinovic24@gmail.com

vljević-Jelić, 2015; E. Međedović, Murić, i A. Međedović, 2005; Radisavljević i Višnjic, 2004; Mitrovic & Dragutinovic, 2019), što je dijelom zasluga i nastavnika, kao jednog od nosioca nastavnog procesa (Bjekić, 1999).

Iz navedenog, primjećuje se da je uloga nastavnika veoma važna, pa je neophodno utvrditi kakvi su njihovi stavovi prema nastavi Fizičkog vaspitanja, što i jeste osnovni cilj ovog istraživanja. Na osnovu dobijenih rezultata, moguće je utvrditi koliko nastavnici uvažavaju Fizičko vaspitanje kao nastavni predmet, i preduzeti određene mjere za podsticanje pozitivnih stavova prema ovom nastavnom predmetu, radi poboljšanja kvaliteta nastave.

Metod rada

Ukupan uzorak ispitanika činio je 31 nastavnik razredne nastave, podijeljen na dva subuzorka: 18 nastavnika Osnovne škole "Vuk Karadžić" iz Podgorice i 13 nastavnika Osnovne škole "Luka Simonović" iz Nikšića.

Istraživačka tehnika kojom su utvrđeni stavovi prema Fizičkom vaspitanju bila je anketa, u okviru koje je korišćen standardizovani upitnik "Secondary PE Teacher Survey" koji je modifikovan

i prilagođen nastavnicima razredne nastave (North Western Counties Physical Education Association, 2014). Upitnici su se popunjavali u prosjeku 15 minuta, a svi ispitanici su dobrovoljno pristali da učestvuju u ovom istraživanju. Ono što je važno naglasiti, jeste to da je anketa bila anonimna, pa je samim tim nastavnicima garantovana stroga povjerljivost odgovora. Podaci su se prikupljali u pomenutim školama, za vrijeme nastave. Nakon sprovedenog istraživanja, uvidom u popunjene upitnike, odmah su iz dalje obrade rezultata isključeni nepotpuni i nejasno popunjeni upitnici. Dobijeni podaci su analizirani uz pomoć softverskog statističkog paketa SPSS 20.0 (Chicago, IL, USA). Rezultati su u tekstu prikazani tabelarno u procentima, a razlike u stavovima prema nastavi Fizičkog vaspitanja između navedenih subuzorka utvrđene su Pirsonovim H2 (HI kvadrat) testom na nivou značajnosti od $p < 0.05$.

Rezultati

Dobijeni rezultati ovog istraživanja prikazani su u tabelama 1 i 2, odvojeno za nastavnike iz Podgorice i nastavnike iz Nikšića. Dalji uvid u njihovu sadržinu daće nam jasniji pregled rezultata.

Tabela 1. Stavovi nastavnika razredne nastave prema Fizičkom vaspitanju - Podgorica

Pitanja	Odgovori	Broj	Procenat (%)
1. Da li smatrate da je Fizičko vaspitanje važno za učenike u bilo kom od razreda u Vašoj školi?	a) Da	19	100
	b) Ne	0	0
2. Mogu li učenici biti izuzeti od obaveznog fizičkog obrazovanja na jedan period ocjenjivanja ili duži za svaki od sledećih razloga?	a) Škole sporta	18	95
	b) Školski sport	5	26
	c) Sportske aktivnosti u zajednici	16	84
	d) Fizička onesposoljenost	0	0
3. Da li se standardi Vaše škole za Fizičko vaspitanje konkretno odnose na sledeći?	a) Kompetentnost	19	100
	b) Razumijevanje	19	100
	c) Redovnost	19	100
	d) Nivo spremnosti	19	100
4. Da li Vaša škola ima pisani program za Fizičko vaspitanje?	a) Da	19	100
	b) Ne	0	0
5. Da li Vaš nastavni program fizičkog vaspitanja uključuje sljedeće komponente?	a) Ciljeve	19	100
	b) Aktivnosti	19	100
	c) Ocjenjivanje	19	100
6. Koji od sljedećih najbolje opisuje tipičan brojčani odnos učenika i nastavnika na časovima Fizičkog vaspitanja u Vašoj školi?	a) do 19 učenika	6	31
	b) do 29 učenika	11	58
	c) preko 30 učenika	2	11
7. Kada pripremate časove za Fizičko vaspitanje, koji procenat vremena obično izdvajate za učenike da budu fizički aktivni?	a) 0 do 24%	0	0
	b) 25 do 49%	4	21
	c) 50 do 74%	2	11
	d) 75 do 100%	13	68
8. Da li u Vašoj školi koriste sljedeću tehnologiju prilikom podučavanja na časovima Fizičkog vaspitanja?	a) Računari	3	16
	b) Video kamere	0	0
	c) DVD	0	0
9. Da li Vaša škola prikuplja informacije o morfološkim karakteristikama učenika?	a) Da	18	95
	b) Ne	1	5
10. Koji od sljedećih kriterijuma koristite za ocjenjivanje učenika iz Fizičkog vaspitanja?	a) Pohađanje	19	100
	b) Oprema	19	100
	c) Učešće	19	100
	d) Testovi	19	100
11. Da li se ocjene za Fizičko vaspitanje smatraju jednakim ocjenama kao kod drugih predmetnih područja pri određivanju prosjeka ocjena?	a) Da	19	100
	b) Ne	0	0

Pregledom Tabele 1, uočavamo da su nastavnici razredne nastave Fizičkog vaspitanja manje-više bili saglasni, te se kod nekoliko pitanja mogu naći identični odgovori svih ispitanika. Iz odgovora na prvo pitanje, vidimo da svi nastavnici smatraju da je Fizičko vaspitanje veoma važan nastavni predmet u bilo kom razredu (100%). Ono oko čega se nisu složili, jesu razlozi zbog kojih treba dopustiti učeniku da izostane sa redovne nastave ovog predmeta. Specifičnost kod ovog pitanja jeste to što su nastavnici pored svakog razloga imali ponudenu mogućnost da zaokruže da ili ne, odnosno da prihvate taj razlog ili da ga odbace. Gotovo jednoglasno su se složili da škole sporta nisu razlog za odsustvo sa nastave (95%), dok su kod školskog sporta (26%) i sportskih aktivnosti u zajednici (84%) bili podijeljeni. Jednoglasno su se izjasnili da fizički onespособljenu osobu, treba izuzeti iz nastave. Kada su u pitanju postojanje lične kompetencije nastavnika i standardi koji se poštuju u njihovoj školi kada je u pitanju nastava Fizičko vaspitanje, jednoglasno je potvrđeno da postoje: kompetentnost (100%), razumijevanje (100%), redovnost (100%) i nivo spremnosti (100%). Takođe, potvrdili su da u njihovoj školi postoje pisani programi

za ovaj predmet (100%), kao i to da oni sadrže: ciljeve (100%), aktivnosti (100%) i ocjenjivanje (100%). Čest problem, koji remeti efikasno izvođenje nastave jeste prekomjeran broj djece na ograničenom prostoru u kojem se nastava odvija. Najčešće su se izjasnili da je na časovima prisutno do 29 učenika (58%), manje ispitanika dalo je odgovor da je na času prisutno do 19 učenika (31%) a najmanje njih je dalo odgovor da je na času prisutno preko 30 učenika (11%). Njih 68% se izjasnilo da je aktivnost učenika na času veoma visoka, čak od 75 do 100% ukupnog vremena. Primjena tehnologije u nastavi Fizičkog vaspitanja je, prema datim odgovorima, veoma slabo zastupljena. Samo 16% njih koristi računare u nastavi, a ostala sredstva tehnologije uopšte ne. Međutim, redovno sprovode testiranja i prate razvoj učenika, te njih 95% ima prikupljene podatke o morfološkij učenika. Prilikom ocjenjivanja učenika, vrednuju sve stavke koje su bile ponuđene kao ključne u ocjenjivanju: pohađanje nastave (100%), oprema (100%), učešće (100%) i testovi (100%). Te su time pokazali da vrednuju Fizičko vaspitanje kao i sve ostale predmete (100%).

Tabela 2. Stavovi nastavnika razredne nastave prema Fizičkom vaspitanju - Nikšić

Pitanja	Odgovori	Broj	Procenat (%)
1. Da li smatrate da je Fizičko vaspitanje važno za učenike u bilo kom od razreda u Vašoj školi?	a) Da	12	100
	b) Ne	0	0
2. Mogu li učenici biti izuzeti od obaveznog fizičkog obrazovanja na jedan period ocjenjivanja ili duži za svaki od sledećih razloga?	a) Škole sporta	12	100
	b) Školski sport	2	17
	c) Sportske aktivnosti u zajednici	2	17
	d) Fizička onespособljenost	0	0
3. Da li se standardi Vaše škole za Fizičko vaspitanje konkretno odnose na sledeći?	a) Kompetentnost	12	100
	b) Razumijevanje	12	100
	c) Redovnost	12	100
	d) Nivo spremnosti	12	100
4. Da li Vaša škola ima pisani program za Fizičko vaspitanje?	a) Da	12	100
	b) Ne	0	0
5. Da li Vaš nastavni program fizičkog vaspitanja uključuje sljedeće komponente?	a) Ciljeve	12	100
	b) Aktivnosti	12	100
	c) Ocjenjivanje	12	100
6. Koji od sljedećih najbolje opisuje tipičan brojčani odnos učenika i nastavnika na časovima Fizičkog vaspitanja u Vašoj školi?	a) do 19 učenika	0	0
	b) do 29 učenika	0	0
	c) preko 30 učenika	12	100
7. Kada pripremate časove za Fizičko vaspitanje, koji procenat vremena obično izdvajate za učenike da budu fizički aktivni?	a) 0 do 24%	0	0
	b) 25 do 49%	0	0
	c) 50 do 74%	12	100
	d) 75 do 100%	0	0
8. Da li u Vašoj školi koriste sljedeću tehnologiju prilikom podučavanja na časovima Fizičkog vaspitanja?	a) Računari	0	0
	b) Video kamere	0	0
	c) DVD	0	0
9. Da li Vaša škola prikuplja informacije o morfološkim karakteristikama učenika?	a) Da	8	67
	b) Ne	4	33
10. Koji od sljedećih kriterijuma koristite za ocjenjivanje učenika iz Fizičkog vaspitanja?	a) Pohađanje	12	100
	b) Oprema	12	100
	c) Učešće	12	100
	d) Testovi	12	100
11. Da li se ocjene za Fizičko vaspitanje smatraju jednakim ocjenama kao kod drugih predmetnih područja pri određivanju prosjeka ocjena?	a) Da	12	100
	b) Ne	0	0

Uvidom u Tabelu 2, vidimo da su nastavnici razredne nastave koji rade u Nikšiću bili još saglasniji prilikom popunjavanja ove ankete. Te su tako svi na prvo pitanje, koje se ticalo važnosti Fizičkog vaspitanja, kao nastavnog predmeta u bilo kom uzrastu, jasno iznijeli pozitivan stav (100%). Drugo pitanje je jedino podijelilo nastavnike razredne nastave, pa su i ovdje škole sporta jedan od razloga koje najmanje treba uvažavati kao razloge za izuzeće iz nastave (100%), dok je učešće u školskom sportu i sportskim aktivnostima u zajednici dovoljan razlog da se učenicima odobri izuzeće (17%). Takođe, svi standardi vezani za ovaj nastavni predmet koji su važili i za nastavnike u Podgorici, važe i ovdje: kompetentnost (100%), razumijevanje (100%), redovnost (100%). Pisani program (100%), kao i ciljevi, aktivnosti i ocjenji-

vanje, zastupljeni su i u ovoj školi (100%). Kako je već navedeno, najčešći problem, koji se javlja pri izvođenju nastave Fizičkog vaspitanja, jeste brojna grupa koja u ovom slučaju uvijek iznosi preko 30 učenika (100%). Opterećenje, tj. aktivnosti učenika u toku časa su uglavnom od 50 do 74% (100%). Ponuđenu tehnologiju u nastavi Fizičkog vaspitanja, niko od anketiranih nastavnika razredne nastave ne koristi. Informacije o morfološkom statusu učenika posjeduje 67% nastavnika. U kriterijume za ocjenjivanje spada sve što je ponuđeno, a bitne stavke ocjenjivanja za ovaj nastavni predmet su: pohađanje (100%), oprema (100%), učešće (100%) i testovi (100%). Primjećuje se takođe, da svi koji su učestvovali u ovom istraživanju vrednuju Fizičko vaspitanje jednako kao i sve ostale predmete (100%).

Tabela 3. Razlika stavova nastavnika razredne nastave iz Podgorice i Nikšića prema Fizičkom vaspitanju kao predmetu utvrđena Hi kvadrat testom

Variables	Pearson Chi-Square	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
PITANJE2A	.653	1	.419
PITANJE2B	9.574	1	.002*
PITANJE2C	7.888	1	.005*
PITANJE6	23.774	2	.000*
PITANJE7	4.699	2	.095
PITANJE8A	2.098	1	.148
PITANJE9	4.284	1	.038*

Legenda: * - postoji statistički značajna razlika

Pregledom Tabele 3, primjećuje se da postoji značajna razlika između stavova nastavnika razredne nastave iz Podgorice i Nikšića kada su u pitanju stavovi prema Fizičkom vaspitanju, tj. prema nekim aspektima nastave vezanim za izostajanje učenika, organizaciju nastave, te praćenje razvoja učenika. Statistička značajnost postoji kod 4 varijable. Razlike su se javile kod drugog pitanja gdje su dati razlozi za opravdanost izuzeća učenika sa nastave, gdje su različita mišljenja o tome treba li se učenicima dozvoliti izostajanje ukoliko učestvuju u aktivnostima kao što su školski sport (Sig=.002) i sportske aktivnosti u zajednici (Sig=.005). Različito mišljenje pokazuju odgovori na šesto pitanje, gdje je najveća statistička razlika (Sig=.000), gdje su učitelji iz Nikšića jasno sugerisali na problem brojnosti učenika u toku časa a učitelji iz Podgorice nijesu. Na kraju, kod devetog pitanja takođe se uočava razlika, tj. bilo je podijeljenih odgovora o prikupljanju informacija o učenicima (Sig=.038), i nastavnici iz Podgorice su u većem broju potvrdili postojanje ovakvih podataka.

Diskusija

Poznato je da Fizičko vaspitanje doprinosi normalnom razvoju organizma, jačanju zdravlja, snaženju i čeličenju organizma, osposobljavanje za raznovrsnu pokretljivost, stvaranju higijenskih navika i obezbjeđivanju aktivnog odmora (Bakovljević, 1997). Uzevši u obzir činjenicu da savremeni način života redukuje fizičku aktivnost djece, to još više naglašava važnost Fizičkog vaspitanja kao školskog predmeta (Đorđić, 2005). Takođe, za sprovođenje kvalitetne nastave neophodni su kompetentni nastavnici, koji bi trebalo da podstiču učenike na bavljenje fizičkim aktivnostima (N. Zrnzević i J. Zrnzević, 2015; Dragutinović & Mitrović, 2019). Kako bi nastavnici razredne nastave pozitivno djelovali na učenike, neophodno je da i oni sami imaju pozitivne stavove prema nastavi fizičkog vaspitanja. Rezultati dobijeni u ovom istraživanju ukazuju da su nastavnici razredne nastave izuzetno pozitivno orijentisani prema nastavi Fizičkog vaspitanja, poštujući plan i program i pripremajući adekvatan nastavni

sadržaj. Što se tiče razlika stavova među nastavnicima razredne nastave iz Podgorice i Nikšića, statistička značajnost javila se kod 3 varijable, i to kada je u pitanju opravdanost izuzeća sa nastave, brojnost učenika na nastavi i prikupljanje podataka o antropometrijskom statusu učenika. Najveći problem svakako predstavlja preveliki broj učenika na času u OŠ "Luka Simonović" u Nikšiću, preko 30, što svakako otežava rad. Rješenje se može potražiti u izmjenama rasporeda korišćenja fiskulturne sale, jer često dolazi do poklapanja termina među odjeljenjima, a samim tim veliki broj učenika utiče na kvalitet nastave.

Dobijeni pozitivni stavovi nastavnika razredne nastave su izuzetno važni, jer pokazuju želju nastavnika da kvalitetno pripreme i sprovedu nastavu Fizičkog vaspitanja. S obzirom na to, nastavnik je, preko određenih pedagoških situacija, u mogućnosti da podstiče i usmjerava učenika na nastavi, kao i da omogući veću uključenost i saradnju tokom nastave (Havelka, 2000; Stojiljković, 2014). Zahvaljujući tome, moguće je doprinijeti većoj aktivnosti učenika, koja je neophodna za njegov psiho-fizički razvoj (Bjelica i Petković, 2009; Masanović, 2019; Masanović, 2020).

Rezultati dobijeni u ovom istraživanju korenspondenti su rezultatima prethodnih istraživanja na ovu temu, u kojima nastavnici razredne nastave takođe pokazuju pozitivne stavove prema nastavi Fizičkog vaspitanja (E. Međedović i A. Međedović, 2007). Međutim, i pored toga, neophodno je i dalje raditi na razvijanju pozitivnih stavova, kako nastavnika razredne nastave, tako i učenika prema nastavi Fizičkog vaspitanja, s obzirom na njen značaj za razvoj cjelokupne ličnosti djeteta. Pozitivne stavove potrebno je "prenijeti" i u fiskulturne sale, kako bi djeca shvatila značaj i zaista zavoljela nastavu Fizičkog vaspitanja.

Svrha ovog istraživanja bila je ispitati stavove nastavnika razredne nastave prema Fizičkom vaspitanju, kao nastavnom predmetu, jer najviše od njih zavisi da li će i koliko djeca biti fizički aktivna. Kao neko ko je uz djecu od mlađeg školskog uzrasta, a onda i kroz dalje školovanje, jako je važno da od samog početka

motivihu i zainteresuju djecu da se bave sportskim aktivnostima. Slozicemo se da to moze samo nastavnik koji poštuje svoj predmet, motivisan i dovoljno obučen za rad. Imajući u vidu rezultate koje smo dobili ovim istraživanjem evidentno je da treba poraditi na prostoru i opremi za izvođenje ove nastave, ali ne zaboraviti seminare i obuke, koje je potrebno organizovati u većem broju kako bi se nastavnici dodatno edukovali i pospiješili svoju nastavu, što su oni svojim odgovorima i potvrdili.

Acknowledgements

There are no acknowledgements.

Conflict of Interest

The authors declare that there are no conflicts of interest.

Received: 1 October 2019 | **Accepted:** 13 February 2020 | **Published:** 14 April 2020

Literatura

- Bakovljević, M. (1997). *Osnovi metodologije pedagoških istraživanja*. Beograd: Naučna knjiga.
- Bjekić, D. (1999). Uspješnost u nastavi i empatija nastavnika. *Psihologija*, 33(3-4), 499-520.
- Bjelica, D., i Krivokapić, D. (2019). *Teorija sporta i tjelesnog vježbanja*. Nikšić: Fakultet za sport i fizičko vaspitanje, Podgorica: Crnogorska sportska akademija.
- Bjelica, D., i Krivokapić, D. (2010). *Teorijske osnove fizičke kulture*. Podgorica: Crnogorska sportska akademija.
- Bjelica, D., i Krivokapić, D. (2011). *Teorija igre*. Nikšić: Fakultet za sport i fizičko vaspitanje, Podgorica: Crnogorska sportska akademija.
- Bjelica, D., i Petković, J. (2009). *Teorija fizičkog vaspitanja i osnove školskog sporta*. Podgorica: Crnogorska sportska akademija, Nikšić: Fakultet za sport i fizičko vaspitanje.
- Dobraš, R., Kukrić, A., Petrović, B., i Stojanović, D. (2016). Stavovi nastavnika razredne nastave i nastavnika Fizičkog vaspitanja o fizičkom vaspitanju mlađeg školskog uzrasta. U *Zborniku radova 3. Međunarodne naučne konferencije „Antropološki i teantropološki pogled na fizičke aktivnosti od Konstantina Velikog do danas“* (95-99). Leposavić: Fakultet za sport i fizičko vaspitanje.
- Dragutinović, K., & Mitrović, M. (2019). Differences in the attitudes of fourth grade pupils of the Elementary school according to the teaching of Physical Education in terms of gender. *Journal of Anthropology of Sport and Physical Education*, 3(1), 29-34.
- Dorđić, V. (2005). *Školsko fizičko vaspitanje*. Novi Sad: Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja.
- Havelka, H. (2000). Teacher's role in various concepts of education. *Nastava i vaspitanje*, 49(1-2), 60-81.
- Ilić, D., i Stević, S. (1996). Mišljenja sedamnaestogodišnjih učenika o profesorskoj Fizičkoj nastavi. *Fizička kultura*, 50(4), 306-311.
- Krsmanović, B. (1996). *Čas fizičkog vježbanja*. Novi Sad: Fakultet sporta i fizičkog vaspitanje
- Lazarević, D., Orlić, A., Lazarević, B., i Radisavljević-Jelić, S. (2015). Stavovi učenika ranog adolescentnog uzrasta prema fizičkom vaspitanju. *Fizička kultura*, 69(2), 88-98.
- Masanović, B. (2019). Gender and Age Differences in Attitudes of Serbian Pupils toward Physical Education Lessons and their Preferences Regarding Lesson Organisation. *Croatian Journal of Education*, 21(1), 213-231.
- Masanović, B. (2020). Prescribed Physical Education Syllabus vs. Modified Physical Education Syllabus Containing Proprioception Exercises: Comparative Study. *International Journal of Applied Exercise Physiology*, 9(1), 149-158.
- Međedović, E., i Međedović, A. (2007). Analiza strukture stavova i mišljenja nastavnika razredne nastave prema Fizičkom vaspitanju. *Sport Mont*, 5(12-13-14), 451-458.
- Međedović, E., Murić, B., i Međedović, A. (2005). Stavovi učenika četvrtih razreda osnovnih škola prema nastavi fizičkog vaspitanja. U *Zborniku radova XI Nacionalnog naučnog skupa sa međunarodnim učešćem "Fis komunikacije 2005"* (92-99). Niš: Fakultet fizičke kulture.
- Mitrović, M., & Dragutinović, K. (2019). The attitudes of the young school aged childrens to the teaching of Physical Education. In *Book of Abstract XVI Annual Scientific Conference "Sport, Physical Activity and Health: Contemporary Perspectives"* (99). Podgorica: Crnogorska sportska akademija, Nikšić: Fakultet za sport i fizičko vaspitanje.
- North Western Counties Physical Education Association (UK). (2014). *World-wide Survey of School Physical Education*. Paris: UNESCO.
- Radisavljević, S., i Višnjić, D. (2004). Stavovi učenika prema fizičkom vaspitanju. *Godišnjak Fakulteta fizičke kulture*, 12, 141-53.
- Šimleša, P., i Potkonjak, N. (1989). *Pedagoška enciklopedija*. Beograd: ZUUNS.
- Stojiljković, S. (2014). *Psihološke karakteristike nastavnika*. Niš: Filozofski fakultet.
- Višnjić, D., Jovanović, A., i Miletić, K. (2004). *Teorija i metodika fizičkog vaspitanja*. Beograd: Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja.
- Zrnzević, N. (2007). *Transformacija morfoloških karakteristika, funkcionalnih i motoričkih sposobnosti učenika*. Neobjavljena doktorska disertacija, Niš: Univerzitet u Nišu.
- Zrnzević, N., i Zrnzević, J. (2015). Efekti nastave fizičkog vaspitanja na funkcionalne sposobnosti učenika mlađeg školskog uzrasta. *Glasnik Antropološkog društva Srbije*, 50, 1-9.